

сучасних умов. У межах цієї інтерпретації виділено напрями, за якими може розвиватися корпоративна соціальна відповідальність у процесі зміцнення ділової репутації підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ариф З. Репутаційний ризик: управління в цілях створення цінності / З. Ариф ; пер. с англ. Ю. Кострубовою. – М. : Олимп-Бизнес, 2008. – 416 с.
2. Беляев В. Репутация фирмы / В. Беляев // Город бизнеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gorodbiznesa.ru/reputaciya-firmy/>.
3. Буракова Е.В. Обшая модель составления программ повышения репутации предприятия и порядок выявления детерминант для частных моделей / Е.В. Буракова, П.В. Кривуля // Экономика. Менеджмент. Підприємництво : зб. наук. праць СХУ ім. В. Даля. – Луганськ : СХУ ім. В. Даля. – Вип. 19(II). – С. 92–107.
4. Гриффин Э. Управление репутационными рисками: стратегический подход / Э. Гриффин ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 237 с.
5. Даулинг Г. Репутация фирмы: создание, управление и оценка эффективности / Г. Даулинг ; пер. с англ. – М. : Консалтинговая группа «ИМИДЖ-Контакт», ИНФРА-М, 2003. – 368 с.
6. Журавльов Д. Корпоративна соціальна відповідальність – не технологія, а принципи діяльності / Д. Журавльов // Телекритика. – 2008 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.telekritika.ua/>.
7. Кореньев Е.Н. Взаємозв'язок рівнів конкурентоспроможності та типів ділової репутації промислового підприємства / Е.Н. Кореньев, К.В. Щербакова // Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. – 2010. – № 4(54). – С. 266–271.
8. Кореньев Е.Н. Формування іміджу та ділової репутації як складових культури підприємства в системі створення умов ефективної експортної діяльності / Е.Н. Кореньев, К.В. Щербакова // Шевченківська весна : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (1–4 березня 2007 р.). – К. : Принт-центр, 2007. – Ч. 4. – С. 548–550.
9. Костин А.Е. Корпоративная социальная ответственность и устойчивое развитие: мировой опыт и концепция для РФ / А.Е. Костин // Менеджмент в России и за рубежом. – 2005. – № 3. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.csrjournal.com/lib/analyticarticle/748-korporativnaja-socialnaja-otvetstvennost-i.html>.
10. Мартин Г. Корпоративные репутации, брендинг и управление персоналом. Стратегический подход к управлению человеческими ресурсами / Г. Мартин, С. Хетрик. – М. : Группа ИДТ, 2008. – 336 с.
11. Полевой Ю.В. Феноменологическая модель, способы и схемы практической реализации рефлексивного управления / Ю.В. Полевой // Инновации и образование. ИнВеститРегион. – 2006. – № 5. – С. 34–39.
12. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер ; пер. с англ. И. Минервина ; 2-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 452 с.
13. Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Саати, К. Кернс ; пер. с англ. Р.Г. Вачнадзе. – М. : Радио и связь. – 1991. – 224 с.
14. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати ; пер. с англ. Р.Г. Вачнадзе. – М. : Радио и связь. – 1993. – 278 с.
15. Технология принятия решений: метод анализа иерархий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.citforum.ru.
16. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и конъюнктуры) / Й. Шумпетер ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1982. – 456 с.
17. Щербакова К.В. Ділова репутація як складова конкурентоспроможності промислового підприємства / К.В. Щербакова // Схід. – 2010. – № 2(102). – С. 58–63.
18. Fombrun C. Reputation: Realizing Value from the Corporate Image / C. Fombrun. – Boston, VA : Harvard Business School Press, 1996. – 72 p.
19. Gardin P. Public Value Multi-Attribute Utility Measurement for Social Decision Making, in Human and Decision Processes Steven Schwartz and Martin Kaplan (eds) / Peter Gardin and Ward Edwards. – New York : Academic Press, 1975. – 314 p.

УДК 65.018(477)

Юдіна М.І.

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницького національного університету

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ВИТРАТ І РЕЗУЛЬТАТІВ

У статті узагальнено сучасний стан та проблеми функціонування підприємств машинобудівної галузі. Виокремлені особливості виявлення найвагоміших чинників впливу на конкурентоспроможність продукції машинобудівних підприємств. Охарактеризовано динаміку зовнішньої торгівлі основними товарними групами машинобудування України за останні роки та основні напрями інвестиційно-інноваційних процесів у даній галузі.

Ключові слова: машинобудівні підприємства, конкурентоспроможність, інновації, інвестиції, експорт, імпорт.

Юдина М.И. ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В СИСТЕМЕ РАСХОДОВ И РЕЗУЛЬТАТОВ

В статье обобщены современное состояние и проблемы функционирования предприятий машиностроительной отрасли. Выделены особенности поиска значимых факторов влияния на конкурентоспособность продукции машиностроительных предприятий. Охарактеризована динамика внешней торговли основными товарными группами машиностроения Украины за последние годы и основные направления управления инвестиционно-инновационных процессов в данной области.

Ключевые слова: машиностроительные предприятия, конкурентоспособность, инновации, инвестиции, экспорт, импорт.

Yudina M.I. COMPETITIVENESS ENSURING OF ENGINEERING COMPANIES PRODUCTION IN THE SYSTEM OF COST AND BENEFITS

In the article summarizes the current status and problems of operation in engineering industry. In the article identifies the most important features of the examined factors influencing the competitiveness of engineering enterprises production. In the article characterizes the dynamics of foreign trade of major product categories in engineering of Ukraine in recent years and the main areas of investment and innovation processes in the industry.

Keywords: engineering companies, competitiveness, innovation, investment, export, import.

Постановка проблеми. Машинобудування є однією із найважливіших та впливових галузей економіки держави, але на сьогодні воно опинилося у кризовій ситуації. Починаючи із 90-х років дана галузь характеризується значним спадом виробництва та зношеністю основних фондів. Тільки четверта частина із застосовуваних технологій відповідають світовим стандартам, що, відповідно, негативно впливає на рівень конкурентоспроможності товарів машинобудівної галузі на зовнішніх та внутрішніх ринках. Відродження машинобудування, збільшення загального обсягу експорту продукції є основною передумовою розвитку вітчизняної економіки в цілому. Наявність ряду проблем машинобудівної галузі пов'язано із відсутністю адекватної стратегії розвитку, що призводить до невисокої конкурентоспроможності продукції машинобудування та низького рівня технологічного оновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стану, проблем розвитку й забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємств промисловості займалась велика кількість вчених та науковців, а саме Я. Кудря, І. Макаренко, Т. Жуковська, Ю. Барташевська, Б. Данилишин. Чинники конкурентоспроможності промислових підприємств розглядали в своїх працях такі науковці, як О. Гетьман, О. Кузьмін, А. Іващенко, В. Шаповал, П. Алтухов, О. Паршина. Особливості стратегічного управління інвестиційно-інноваційними процесами досліджувались у працях І. Бланка, О. Пономаренка, А. Шеремета, О. Ястремської та ін. Але, беручи до уваги сучасний стан підприємств машинобудування, нові виникаючі проблеми та різноманіття чинників впливу на конкурентоспроможність продукції, дані питання залишаються актуальними для опрацювання та їх подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Конкретизація факторів впливу на рівень

конкурентоспроможності продукції машинобудування, розширення теоретичних аспектів розробки перспектив розвитку діяльності підприємств даної галузі. Важливим є розгляд проблеми забезпечення конкурентоспроможності продукції машинобудування на зовнішніх та внутрішніх ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняна галузь машинобудування на сьогодні нараховує близько 11267 підприємств, з них 146 – великих, 1834 – середніх та 9287 – малих. Машинобудування складає 15% від вартості основних засобів усієї промисловості та приблизно 22% від кількості усіх найманих робітників, що працюють на вітчизняних промислових підприємствах [1, с. 210]. Із загального обсягу виробництва промислової продукції на машинобудування припадає приблизно 30%, natomiast в країнах з розвинутою ринковою економікою ця частка у структурі промисловості складає близько 40–50% (Японія, Німеччина). За останні роки (2012–2013 рр.) в Україні значно знизилась результативність діяльності промислової машинобудівної продукції (табл. 1) [2].

Не може існувати узагальненого підходу до вирішення питань щодо обрання стратегічних орієнтирів підприємств машинобудівної галузі, розробки планів розвитку та підняття конкурентоспроможності машинобудівної продукції. В першу чергу це пов'язано із існуванням на ринку різних за ступенем розвитку галузей машинобудування.

Є певні галузі машинобудування (військово-промисловий комплекс, літакобудування, ракетно-космічна галузь), що користуються значним попитом на зовнішньому ринку. Основним для них є утримання набутого рівня конкурентоспроможності своєї продукції на основі вітчизняних наукових розробок та нововведень. Деякі галузі (автомобілебудування та побутове машинобудування), володіючи

Таблиця 1

Результати діяльності (обсяги реалізації) промислової та машинобудівної продукції України у 2010–2013 рр.

Роки	2010	2011	2012	2013
	млн. грн.			
Промисловість	1065850,5	1331887,6	1400680,2	1111268,8
металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	200635,8	242525,9	223832,5	197007,4
машинобудування	99270,5	133469,0	143533,1	109021,2
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	7008,4	11747,3	8014,3	6595,0
виробництво електричного устаткування	16193,4	17332,3	22800,3	20658,1
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	31222,4	38474,2	38682,7	32624,5

Таблиця 2

Динаміка результатів експортно-імпоротної діяльності машинобудівних підприємств

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт, млн. дол. США			Імпорт, млн. дол. США		
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини; пристрої для записування або відтворення зображення і звуку	6758,99	7026,67	6975,00	12795,10	13178,67	12470,05
котли, машини, апарати і механічні пристрої	3569,79	3794,82	3840,92	7112,37	7226,91	6909,55
електричні машини і устаткування	3189,19	3231,85	3134,09	5682,74	5951,76	5560,49
Транспортні засоби та шляхове обладнання	4854,76	5963,46	3344,03	6204,21	8067,05	5901,46
залізничні або трамвайні локомотиви, шляхове обладнання	3806,72	4107,18	2463,65	495,30	998,75	340,29
наземні транспортні засоби, крім залізничних	633,45	585,45	375,59	5443,52	5948,62	5443,97
аеронавігаційні або космічні апарати	321,81	925,75	313,69	69,36	107,29	70,39
плавучі засоби морські або річкові	92,78	345,08	191,09	196,04	1012,40	46,79

стабільним становищем на внутрішньому ринку, зацікавлені в зменшенні використання у своєму виробництві імпортованих комплектуючих, що розширює їхні масштаби діяльності та обсяги виробництва. У вітчизняній економіці є галузі машинобудування, продукція яких має досить низьку конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, які вимагають окремого підходу до визначення майбутніх стратегій та перспектив розвитку їх діяльності [3, с. 38–39]. Так як майже половина виготовленої продукції підприємствами машинобудування експортується, машинобудівну галузь України можна визначити як експортно-орієнтовану галузь промисловості держави. Динаміка результатів експортно-імпоротної діяльності машинобудівних підприємств за 2011–2013 рр. наведена у таблиці 2.

Обсяги імпорту продукції машинобудування значно вищі за обсяги експорту, що зумовлено вищою конкурентоспроможністю продукції за кордоном, її кращими технічними характеристиками. Це, у свою чергу, негативно впливає на розвиток вітчизняної промисловості. Нагальним для підприємств машинобудування повинно стати виробництво кінцевої продукції з високим рівнем конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Адже довгий час машинобудування України було лише складовою радянської виробничої структури, спрямованою на виробництво не кінцевої продукції, а окремих вузлів та агрегатів [4, с. 25].

Найважливішими чинниками впливу на конкурентоспроможність машинобудівної продукції є виробничі витрати, продуктивність праці, вартість та якісні характеристики продукції. Неприятливим

для вітчизняних підприємств машинобудування є в першу чергу високі витрати на виробництво продукції. Враховуючи місце виникнення проблеми та особливості галузевого розвитку, у таблиці 3 можна виокремити основні проблеми забезпечення конкурентоспроможності продукції машинобудування.

Можна виділити несприятливі для розвитку фактори впливу на діяльність підприємств машинобудівної галузі, а саме:

- значна витратомісткість продукції машинобудівних підприємств;
- невисокий рівень застосування інновацій у машинобудівній галузі;
- технічна зношеність основних засобів, необхідність технічного переоснащення;
- підвищений рівень лібералізації ринку продукції виробництва промислових підприємств;
- проблеми із реалізацією продукції машинобудування, що призводить до збільшення розміру витрат виробництва, транзакційних витрат, цін, зменшення прибутку та, в кінцевому, зниження конкурентоспроможності продукції.

Набувають значення нецінові чинники конкурентоспроможності продукції, а саме якість товару, технічні характеристики, наукоємність, новизна продукції машинобудування [5, с. 49]. Висока якість продукції – один з основних складових отримання конкурентних переваг на ринку. Н.А. Єфименко зазначає, що внутрішня сформована система на підприємстві з покращення якості, її контролю відповідно до міжнародних стандартів ISO, є важливим документом, що відображає цілі та задачі підтримання якісних характеристик товарів, що виготовляються [6, с. 29].

Деякі вироби вітчизняних машинобудівних підприємств значно поступаються своїм західним аналогам, що знижує конкурентоспроможність промислової продукції. Зважаючи на це, першочергово цінновий фактор має стати головною перевагою конкурентоспроможності вітчизняної продукції машинобудування. Можливістю для цього стане врегулювання цін на ресурсно-сировинну базу для виробництва продукції до рівня цін зовнішнього ринку та нижчі. На сучасному етапі основною задачею виробників є зниження собівартості виробу та підвищення його якісних характеристик, що стане можливим лише із застосуванням новітнього ресурсозберігаючого технологічного оснащення підприємств.

Негативним чинником, що впливає на рівень конкурентоспроможності продукції машинобудування, є велика сума відсотків за надане кредитування. Зважаючи, що середня рентабельність машинобудівної галузі складає лише 10%, не усі підприємства мають змогу залучати позичковий капітал. На думку А.Е. Воронкової загальною проблемою підприємств машинобудування є збут виготовленої продукції [7]. Також виникає необхідність у побудові й запровадженні ефективної організаційно-економічної системи управління розподілом продукції машинобудування на внутрішньому та зовнішньому ринках.

У сучасних умовах функціонування економіки та розширення процесів глобалізації для забезпечення конкурентних переваг продукції підприємств машинобудування велике значення набуває результативність інноваційної діяльності вітчизняних підприємств та зростання обсягів виробництва інноваційної продукції. З кожним роком зростає частка прямих іноземних інвестицій з країн світу в промисловість України та машинобудівну галузь (табл. 4).

Таблиця 3

Основні проблеми забезпечення конкурентоспроможності продукції машинобудування

Особливості галузевого розвитку	Причини виникнення проблеми
Виробничі фонди	
- низька інноваційна активність; - неефективні підходи до управління оборотними фондами	- відсутність стратегічного підходу до управління підприємством; - несприятливий вплив податкової політики та сучасні умови кредитування;
Кадровий склад	
- високий рівень плинності кадрів - недостатня кількість кадрів необхідної спеціалізації та рівнем підготовки	- низький рівень оплати праці; - недосконала система внутрішнього контролю; - розрив партнерських відносин між вищими навчальними закладами та підприємствами промислового комплексу
Внутрішній ринок	
- велика кількість імпортованої продукції; - недостатній рівень платоспроможності та попиту на вітчизняну продукцію машинобудування	- відсутність тісних взаємовигідних партнерських зв'язків; - відсутність суттєвої підтримки з боку держави; - висока вартість вітчизняної виробничої бази - значні витрати виробництва
Зовнішній ринок	
- низькі обсяги експорту	- низький рівень конкурентоспроможності; - невідповідність продукції стандартам

Таблиця 4
**Результати запровадження зовнішніх інвестицій
 на промислових підприємствах**

Вид інвестування	2012 р.	2013 р.	січ.-чер. 2014 р.
	млрд. дол. США		
Прямих інвестицій	6013,1	5677,3	50021,8
На підприємства промисловості	17166,7	18012,5	16079,5
У підприємства металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів унесено	6157,0	6270,5	5780,6
Машинобудування	1154,7	1102,4	1096,4

Щоб не бути лише сировинним придатком для розвинених країн, вітчизняним підприємствам машинобудівного комплексу необхідно вести активну діяльність по впровадженню інновацій. Для цього підприємству необхідно, враховуючи особливості діяльності галузі, сформувати механізм залучення інновацій, провівши дослідження свого інноваційного потенціалу. А. Кульга, Р. Подольський, А. Гриньов [8, с. 170; 9] пропонують процес залучення інновацій на підприємствах машинобудування проводити в декілька етапів, а саме:

- проведення аналізу та розрахунку інноваційного потенціалу;

- оцінка ринку необхідних інновацій для машинобудівного підприємства, формування бізнес-плану по залученню обраної інновації, аналіз прибутковості від її залучення;

- визначення шляхів залучення грошових ресурсів для впровадження інновацій (використання власних фінансових засобів, кредитування, використання державних дотацій);

- аналіз усіх етапів по залученню інновацій, визначення тривалості процесу впровадження інновацій, залучення для роботи відповідних кадрових працівників;

- визначення економії витрат від запровадження інновацій на підприємствах галузі.

У країнах з розвинутою економікою машинобудівний комплекс є першочерговим об'єктом інноваційної діяльності. Наприклад, у США на інноваційні впровадження виділяється у середньому 10% валового внутрішнього продукту країни [10, с. 75]. Глобально у світовій економіці розрізняють два основних напрями здійснення інноваційної діяльності – американський та японський. Першому притаманна розробка та розширення власних наукових надбань. Це дає змогу США займати у світі близько 35% ринку інтелектуальної власності. Японський напрям проведення інноваційної діяльності в країні, навпаки, характеризується залученням іноземних науково-дослідних нововведень та розробок із подальшим їх доопрацюванням та удосконаленням.

Як зазначає І. Петровська, несприятливою тенденцією інноваційних процесів у машинобудівній галузі є так зване повторення раніше впроваджених зарубіжними підприємствами інновацій [11, с. 138]. З одного боку, це сприяє розвитку підприємств, а з іншого – не надає змоги займатися виробництвом продукції більш конкурентоспроможною за зарубіжні аналоги.

Держава повинна брати активну участь у розширенні та запровадженні інновацій на підприємствах машинобудівної галузі, а саме:

- сприяти зниженню витрат і збільшенню результатів діяльності, надавати зниження податку на при-

буток та спростити систему оподаткування для інноваційно-активних підприємств даної галузі;

- збільшити суму амортизаційних відрахувань для прискорення технологічного переозброєння основних засобів;

- стимулювати промислові підприємства впровадити виробничі фонди за стандартами Європейського Союзу;

- активізувати процес залучення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку та, зокрема, у машинобудівний комплекс держави;

- значно збільшити відсоток державного фінансування на впровадження технологічних інновацій, розробок, науково-дослідних робіт в машинобудуванні;

- стабілізувати функціонування кредитно-фінансової системи у даному напрямку;

- впроваджувати програми стратегічного розвитку економіки та промислової політики держави [12, с. 54].

Для поліпшення функціонування підприємств машинобудування в умовах жорсткої конкурентної боротьби необхідно перейти від стратегії виживання до стійкого розвитку. Саме такий напрям повинен стати пріоритетним для керівництва промислових підприємств. Н.В. Шандовою запропоновано ряд етапів із побудови механізму стійкого розвитку підприємств: аналіз фінансово-господарської діяльності; виокремлення факторів, якими оцінюється стійкість підприємства; оцінювання виробничого та фінансового потенціалу підприємства; формування та втілення у життя розробленого механізму управління розвитком підприємства [13, с. 105].

Останні дослідження щодо забезпечення конкурентоспроможності машинобудівної продукції на зовнішньому ринку дають змогу виділити сучасні особливості розвитку в даному напрямі, а саме:

- зниження собівартості продукції;

- підвищення якісних характеристик продукції машинобудівної галузі, що експортується до інших країн;

- зростання рівня уніфікації та стандартизації продукції;

- залежність вітчизняних промислових підприємств від розвинутих країн;

- застосування у виробництві прогресивних виробничих та інформаційних технологій, що у цілому впливає на зниження виробничих витрат.

Незважаючи на низьку конкурентоспроможність, порівняно із імпортними аналогами, продукція вітчизняних машинобудівних підприємств користується попитом у більш ніж 50 країнах світу. Імпортується в Україну машинобудівна продукція здебільшого із країн Європейського Союзу. Збільшенню відсотка експорту продукції машинобудівної галузі сприятиме розвиток високотехнологічних галузей, збільшення фінансування галузі, розвиток системи сервісного обслуговування, оновлення основних фондів, зростання розміру інноваційних впроваджень, зростання якості продукції, розширення асортименту.

Висновки з даного дослідження. Машинобудівний комплекс, його розвиток є вирішальним для формування конкурентоспроможності усєї національної економіки. Здебільшого саме він впливає на рівень конкурентоспроможності продукції промислового виробництва. Актуальним є визначення найбільш впливових чинників на рівень конкурентоспроможності продукції машинобудівних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках. Їх дослідження

повинно стати складовою розробки системи розвитку та покращання функціонування діяльності машинобудівних підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дзюба М.І. Аналіз стану машинобудівних підприємств України на зовнішніх та внутрішніх ринках / М.І. Дзюба // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – Т. 1. – № 5. – С. 208–212.
2. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
3. Касич А.О. Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку машинобудування України / А.О. Касич // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 7(73). – С. 32–40.
4. Герцик В.А. Стан та актуальні проблеми розвитку машинобудування України / В.А. Герцик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – Т. 3. – № 6. – С. 24–27.
5. Зимовець Г.О. Теоретичні засади, чинники та проблеми забезпечення якості та підвищення конкурентоспроможності машинобудівної продукції / Г.О. Зимовець // Вісник економічної науки України. – 2007. – № 1. – С. 48–52.
6. Єфіменко Н.А. Інвестиційна політика як чинник відтворення підприємств машинобудівної галузі / Н.А. Єфіменко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 2. – С. 32–35.
7. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация : [монография]. – Луганск : Изд-во «Восточнокитайский национальный университет», 2000. – 315 с.
8. Кульга А.А. Механизм внедрения инноваций на предприятиях машиностроения / А.А. Кульга, Р.Ю. Подольский // Наука и экономика. – 2012. – № 1(25). – С. 169–172.
9. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А.В. Гриньов. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 378 с.
10. Кривак А.П. Формування конкурентоспроможності національної економіки в контексті інноваційної діяльності машинобудівного комплексу / А.П. Кривак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 11(90). – С. 75–78.
11. Петровська І.П. Державні механізми регулювання інноваційними процесами в машинобудівній галузі України / І.П. Петровська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 6(145). – С. 131–138.
12. Кушнір Р.О. Державне стимулювання інноваційної діяльності підприємств машинобудування / Р.О. Кушнір, І.Б. Хома // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – Т. 2. – № 3. – С. 52–54.
13. Шандова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудування / Н.В. Шандова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2(68). – С. 101–105.

УДК 330.1

Якімцов В.В.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки підприємства
Національного лісотехнічного університету України*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ СИНЕРГЕТИКИ

У статті розглянута синергетика як нова узагальнююча наука, що вивчає основні закони самоорганізації складних систем. Продемонстрована зростаюча популярність цієї науки, яка стає мовою міждисциплінарного спілкування, на основі якої можуть порозумітися науковці різних напрямків. Проаналізована історія, причини виникнення та становлення синергетики як науки. Представлені поширені в науковому світі школи з проблем синергетики як науки. Докладно розглянуті основні принципи синергетичного підходу у різних науках.

Ключові слова: синергетика, система, самоорганізація, синергізм, біфуркація, організація.

Якімцов В.В. МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОСТЬ СИНЕРГЕТИКИ

В статье рассмотрена синергетика как новая обобщающая наука, изучающая основные законы самоорганизации сложных систем. Продемонстрирована возрастающая популярность этой науки – она становится языком междисциплинарного общения, на основе которой могут найти общий язык ученые разных направлений. Проанализирована история, причины возникновения и становления синергетики как науки. Представлены распространённые в научном мире школы по проблемам синергетики как науки. Подробно рассмотрены основные принципы синергетического подхода в различных науках.

Ключевые слова: синергетика, система, самоорганизация, синергизм, бифуркация, организация.

Yakimtsov V.V. INTERDISCIPLINARY OF SYNERGETIC

The article considers the synergy as a new generalizing science that studies the basic laws of self-organization of complex systems. Demonstrated the growing popularity of this science, it becomes the language of interdisciplinary communication, on which scientists can find different directions. Analyze the history, causes and formation of synergy as a science. Presented common in the world of science school on synergy as a science. Detail the basic principles of synergetic approach in various sciences.

Keywords: synergetic, system, self-organization, synergies, bifurcation, organization.

Постановка проблеми. Синергетика пропонує нове бачення, можливості, способи та методи «спроувати» реальність. Ця «нова простота» допомагає не «потонути» в деталях при вивченні-описуванні процесу, явища та подекуди виглядає достатньо незвично.

Наприклад, задачі та підходи «синергетичної економіки» або «рефлексивної теорії управління» здаються дивними та парадоксальними з точки зору

традиційних підходів. Але саме ці синергетичні підходи набагато ближче до опису багатьох процесів та явищ у новій реальності – глобальних фінансових криз, зростання «нової економіки». Тут має місце й заострення уваги до цілого як до того, що робить його (ціле) більшим ніж підсумок частин, з яких воно складається. Тут і нове відношення до вічного й минулого, акцент на перехідних, переламних, таких, що здаються неважливими моментах процесу,